

contacte amb la postalveolar (vg. GIEC 2016: 77). Acompanyen els exemples un total de 15 mapes que situen sobre l'eix geogràfic molts dels principals fenòmens descrits.

En definitiva, la colossal feina de Bibiloni dona un fruit exquisit i riquíssim, on es combinen els coneixements lingüístics de l'autor amb la delicadesa de l'observador sempre atent que vol detallar tant per al lector llec com per al versat quina és l'entranya i la pell del català de Mallorca, la fonètica.

BIBLIOGRAFIA

GEIEC (2018): *Gramàtica essencial de la llengua catalana*, Barcelona: IEC. En línia a: <<https://geiec.iec.cat/>>.

GIEC (2016): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: IEC.

MIRALLES, Joan: *Veus del passat*, Barcelona: Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural de l'IEC, 2020; «Biblioteca Càtedra UNESCO» 6.

JOAN GOMILA PERE

Universitat de les Illes Balears
gomila.p.joan@gmail.com

Joan Miralles i Monserrat (Montuïri, 1945), catedràtic emèrit de Filologia Catalana a la Universitat de les Illes Balears (1978), membre de l'IEC i director del projecte del Nomenclàtor Toponímic de les Illes Balears (NOTIB), publicà l'any 2020, en col·laboració amb Mar Umbert, *Veus del passat*, que és el sisè volum de la col·lecció «Biblioteca Càtedra UNESCO» de la Càtedra UNESCO de Diversitat Lingüística i Cultural de l'IEC.

Aquest llibre, de títol prou manifest, conté diverses entrevistes fetes a gent gran del poble de Montuïri, localitat natal també de l'entrevistador i autor, durant el bienni 1968-69 (val a dir que això no és del tot precís, puix que en va realitzar dues entre 1978 i 1979), que pertanyen a l'Arxiu d'Història Oral Joan Miralles (AHOJM), del qual la gran majoria resta inèdit. El filòleg va esperar que faltés —l'any 2016— el darrer dels onze informants, nascuts entre els anys 1877 i 1927, per elaborar aquest volum, que veuria la llum quatre anys més tard. Miralles enregistrà aquestes converses amb un magnetòfon quan s'acabava de llicenciar en Filologia a la Universitat de Barcelona (1969).

A l'inici de les 244 pàgines del llibre, trobem un pròleg (ps. 9-15) de Joan Albert Argenter i Giralt (Barcelona, 1947), director de la càtedra en la qual s'adscriu aquesta publicació. Sota l'epígraf d'una cita poètica del menorquí Ponç Pons, reflexiona sobre com els joves tendeixen a mirar cap al futur i els vells cap al

passat (sense deixar, emperò, el darrer col·lectiu, de posar també la vista cap endavant). Argenter assenyala que Miralles és un apuntador de l'espontaneïtat i la quotidianitat d'un poble, generació rere generació, un testimoni de les maneres de parlar i teixir relacions, sempre canviants.

Seguidament, a la presentació de l'obra (ps. 17-27), l'autor hi realitza a les primeres pàgines una contextualització de Montuïri, en tant al seu origen toponímic, característiques demogràfiques i econòmiques, i fa un acurat repàs històric de la localitat fins al segle xx. Ara parla de les onze entrevistes en si, recopilades a les acaballes de la dècada dels anys seixanta, de com, on i quan es van portar a cap i es van enregistrar. Pel que fa als criteris de transcripció, cal destacar la fidelitat que Miralles té a la llengua oral així com era originàriament, tot i que demostra ser conscient de les limitacions que això té. Ha regulat, a les entrevistes, la fonètica i l'ortografia estàndard del català, i això té a veure, diu, amb el fet que avui dia és fàcil consultar la font original per tal d'apreciar els particularismes dialectals; mentre que abans, a causa de la limitació dels mitjans, no ho era tant. També menciona altres tres entrevistes que va dur a terme en aquell temps, però que no s'inclouen en el present volum, sinó al seu llibre *Un poble, un temps* (1974).

Ara sí, ens trobem amb les transcripcions de les entrevistes (ps. 29-224): ens presenta set homes i quatre dones, majoritàriament entrevistats als seus domicilis, i l'ordre d'aparició és cronològic pel que fa a les seves dates de naixement (és a dir, la persona més vella —del 1877— apareix en primer lloc; i la més jove —del 1927—, en darrer lloc). Els agrupa en quatre subdivisions, com apunta l'autor: històries de vida individuals, un altre subgrup conformat per una sola entrevista que versa sobre un matrimoni per poders i la relació de l'entrevistada amb el poeta Josep Carner, vuit entrevistes sobre la dansa medieval dels cossiers i altres qüestions, i diverses converses amb *Rafela* i altres sobre Cristòfor Colom, Joanot Colom, etcètera. Cada entrevista inclou el nom i fotografies de la persona consultada, en fa una petita nota biogràfica, i assenyala la data en què es va fer. Al capdamunt, apareix un codi QR que, si l'escanegem, ens condueix a l'àudio original de cada entrevista, allotjat a la base de dades web de l'IEC. Nombroses —i notables, per la seva riquesa d'informacions— són les notes a peu de pàgina que l'autor realitza al llarg de les entrevistes, on és molt present la Gran Enciclopèdia de Mallorca (GEM) i també alguns llibres seus anteriors.

Els apartats finals es corresponen amb la llista de referències bibliogràfiques (ps. 225-228), una nota on l'autor diu haver consultat altrament padrons municipals i llibres sacramentals de l'Arxiu Municipal de Montuïri (AMM); i un apèndix fotogràfic (ps. 229-242) amb material escanejat per Josep Ramon Santiago que porta com a títol «Racons de Montuïri», que il·lustra els espais, les escenes i les situacions a les quals s'ha fet menció durant les entrevistes abans presentades.

Aquesta obra, amb materials provinents de la joventut de Miralles, quan, llicenciat de poc, tenia l'afany d'investigar sobre topònims, llegendes, malnoms, anècdotes, dites, etc., no desentona amb els interessos en què ha posat el focus durant la seva trajectòria, que són els elements emmenats de la cultura popular i

la llengua oral, amb gran interès històric, sociocultural, antropològic i lingüístic (insistim en aquest darrer aspecte, atès que tenim al davant una profitosa i genuïna mostra de la llengua catalana oral col·loquial del segle anterior al nostre, amb unes transcripcions lliures de lapsus i incoherències típiques de l'oralitat). I és de publicacions anteriors seves, com la mencionada *Un poble, un temps* (1974, 2a ed. 1995), *La història oral. Qüestionari i guia didàctica* (1985), o *Història i cultura popular* (1998) i altres, que prové la fórmula o metodologia que li serveix per a replegar històries orals i que posa en pràctica al present volum.

La Guerra Civil, la repressió, el contraban, els costums, usos i tradicions, les glosses, els oficis, la vestimenta, restes arqueològiques perdudes, viatges transatlàntics o la bruixeria són alguns d'entre els variats i copiosos temes dels quals parlen els diferents personatges entrevistats a l'obra de Miralles, una tasca que el filòleg exerceix des de fa més de mig segle. Onze veus *collectives* en vint-i-una sessions d'extensions distintes d'onze montuïrers que ja no hi són, però que representen la realitat d'un poble, i són una fidedigna mostra d'una Mallorca d'antany que ara, gràcies a la publicació d'aquest llibre, no podrem perdre.